
วะสะฎียะฮ์ในอิสลามกับการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม

ด้านความเชื่อและความคิด

ali_katih@hotmail.com

อีลีมาแอ กาเต๊ะ¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายวะสะฎียะฮ์ในอิสลาม และดุลยภาพของอิสลามด้านความเชื่อและความคิดในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมโดยใช้วิธีการค้นคว้าข้อมูลจากอัลกุรอานอัลหะดีษและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยหนังสือ ตำรา วารสารที่เป็นภาษาไทย มลายู และอาหรับ โดยนำเสนอเนื้อหาเชิงบรรยาย จากการศึกษาพบว่าอิสลามยอมรับความหลากหลายทางความเชื่ออิสลามจึงได้คำนึงถึงความแตกต่างนั้นว่าเป็นสิ่งจำเป็นต้องเกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะสังคมมนุษย์และถือว่าเป็นกฎสภาพการณ์ที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดไว้ ความสำคัญของเสรีภาพในการนับถือศาสนาโดยไม่มีการบังคับให้รับศาสนาอิสลาม ความสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามต่อมนุษยชาติ และความสำคัญในการให้เกียรติต่อมนุษยชาติอิสลามยังคำนึงถึงความยุติธรรม และความเสมอภาคต่อกลุ่มชนต่างศาสนา หากว่าสังคมใดนำหลักของอิสลามดังกล่าวมาใช้ในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมแน่นอนว่าจะเกิดความสันติในสังคม แต่หากมิได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมย่อมเป็นการทำลายอิสลามและประชาชนเป็นอย่างมาก สังคมจะเต็มไปด้วยการต่อสู้แย่งชิงซึ่งจะนำมาซึ่งความแตกแยก และความเป็นศัตรูและที่ร้ายที่สุดคือการเสียประโยชน์ของสัปบุรุษในสังคมที่มีความขัดแย้ง และขาดดุลยภาพซึ่งการมีดุลยภาพระหว่างผู้นำกับประชาชนทำให้เกิดสันติภาพในสังคมโดยภาพรวม

คำสำคัญ: วะสะฎียะฮ์ในอิสลาม ความเชื่อ การอยู่ร่วมกัน พหุวัฒนธรรม

¹ Ph.D. (Islamic Studies), ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

**Wasatiyah in Islam and Living in Multicultural Society,
Based on Belief and Concept**
ali_katih@hotmail.com

Ismaie Katih¹

Abstract

This academic article aims at defining term “ Wasatiyah” in Islam and balancing between Islam in term of belief and concept of living in multicultural society. The study used data from the verses of Al-Qur’an and the prophetic tradition (Al-hadith) along with related documents namely books, journals in Thai, Malay and Arabic languages, presented in the form of content description. The study found that Islam approves the diversity of thoughts which must happened in any society and it is under the concept of divine destiny in Islam (Qadha/Qadar). The importance of freedom in accepting religions without enforcement, importance of preaching Islam to humankind and importance of giving prestige and value to the people.

Furthermore, it is also important to realise justice and equality being given to non-Muslims as well. For those who live in a multicultural society and implement such concept of Islam, of course peace will prevail become. In contrast, if they dismiss, conflict and dissension will take place and it accordingly destroys the image of Islam and Muslim.

Keyword: Wasatiyah in Islam, living in Multicultural Society, Belief and Concept

¹ Ph.D. (Islamic Studies) Assistant Professor, College of Islamic Studies, Prince of Songkla University
Pattani Campus

ความนำ

การอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสันติท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมคือแก่นแท้ของแนวคิดอิสลามซึ่งได้ปรากฏชัดเจนในอัลกุรอานอัลหะดีษ หนังสือ ตำรา และในประวัติศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยท่านนบี และในยุคสมัยราชอาณาจักรอิสลามการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมด้วยความสงบสันติเป็นหัวใจหลักของศาสนาอิสลาม เพราะอิสลามเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ ภารตภาพและดุลยภาพ ในบทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมของสังคมมุสลิมที่อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐอิสลาม ซึ่งผู้เขียนจะนำเสนอเฉพาะประเด็นหลักที่สำคัญเท่านั้น

ความหมายอัลวะสะฎียะฮ์

วะสะฎียะฮ์ เป็นภาษาอาหรับมาจากคำว่า *วะสะฎู* ซึ่งมีหลายความหมาย เช่น *วิสฎุน* เป็นคำนามที่มีความหมายว่า ตรงกลาง ในระหว่างสองอย่าง ดังคำพูดที่ว่า ฉันจับตรงกลางเชือก ฉันทำหักตรงกลางโบว์ และฉันนั่งตรงกลางเรือน¹ และอีกความหมายหนึ่งเป็นนามที่มีความหมายเลิศ คือ คำว่า *คิยาเราะ* ซึ่งหมายความว่า “ดีที่สุด” “ยุติธรรม” และในพจนานุกรมภาษาอาหรับ ได้อธิบายความหมายของคำว่าอัลวาซอฎียะฮ์ว่าความมีดุลยภาพในสิ่งต่าง ๆ กล่าวคือ ความเป็นธรรม

และความเป็นกลาง² ซึ่งหมายถึง “ความดีเลิศ หรือการมีคุณภาพดีที่สุด” หรือหมายถึง สิ่งที่อยู่ระหว่างสองประการที่ถูกดำเนิน เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ระหว่างความตระหนี่กับความสุรุ่ยสุร่าย

ความหมายในเชิงวิชาการท่านวะฮะบะฮ์อัลฮุซัยลียได้ให้นิยามคือ ดุลยภาพซึ่งครอบคลุมทุกมิติของชีวิต ทั้งมิติหลักความเชื่อและความศรัทธา ท่าทีจุดยืน คุณธรรมจริยธรรม ระบบการบริหารการเมืองการปกครอง และการอยู่ร่วมกันกล่าวคือ อิสลามเป็นศาสนาที่มีดุลยภาพภายในตัวโดยไม่สุดโต่งและไม่หย่อนยาน³ และท่านยูซุฟอัล กอรอฎอวีย์ ให้นิยามว่า คือดุลยภาพหรือความสมดุลระหว่างสองสิ่งที่ต่างกันโดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียระหว่างสองอย่างดังกล่าว⁴ ดุลยภาพคือคุณลักษณะพิเศษของประชาชาติอิสลาม ดังที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا

شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا

ความว่า “และในทำนองเดียวกันนั้น เราได้ดลบันดาลพวกเจ้าทั้งหลายเป็นประชาชาติสายกลางเพื่อว่าเจ้าทั้งหลายจะได้เป็นสักขีพยานแก่มนุษยชาติและศาสนทูต (มุฮัมมัด) ก็เป็นสักขีพยานสำหรับพวกเจ้าทั้งหมด” (อัลบะกอเราะฮ์: 143)

² Al-Jawhari, (1990: 4/304)

³ Wahbah al-Ruhayli, nd.: (5)

⁴ Yusuf al-Qaradawi, (1999: 15)

¹ Ibn Man zur, nd.: (1, 7/426)

1. ดุลยภาพของอิสลามในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมในด้านความเชื่อและความคิด

การอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นการยอมรับของศาสนาอิสลาม มีโอองการอัลกุรอานได้ระบุวัตถุประสงค์หลักของการสร้างมนุษย์คือการทำความรู้จักซึ่งกันและกันอิสลามรับประกันและเปิดโอกาสให้มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา ความเชื่อและความคิดโดยคำนึงถึงความต่างต่างนั้นถือว่าเป็นกฎสภาพการณ์ที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดไว้และจะไม่มีการบังคับให้นับถือศาสนาอิสลาม แต่ให้มุสลิมตระหนักถึงความสำคัญของการตระวะฮ์ต่อมนุษยชาติพร้อมทั้งอิสลามได้รักษาเกียรติของมนุษย์ และให้ความสำคัญกับเกียรติและศักดิ์ศรีของมนุษย์ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นความยุติธรรมและความเสมอภาคของศาสนาอิสลามดังที่ผู้เขียนจะอธิบายตามความต่อไปนี้

1.1 การเกิดขึ้นของความแตกต่างนั้นถือเป็นกฎสภาพการณ์ที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดไว้

ความหลากหลายทางกายภาพและสรรพสิ่งต่าง ๆ นั้นมีมาแต่ดั้งเดิมซึ่งสอดคล้องกับกฎสภาพการณ์ของพระองค์อัลลอฮ์ที่ทรงประสงค์ให้เป็นเช่นนั้น โดยธรรมชาติของสรรพสิ่งที่มีชีวิตในโลกนี้ล้วนแล้วแต่อยู่บนฐานของความแตกต่างและความหลากหลาย ทั้งนี้มวลมนุษยชาติทั้งผองล้วนแล้วแต่ถูกบังเกิดในลักษณะอันสอดคล้องกับครรลองของจักรวาลนี้ซึ่งอยู่บนฐานของความแตกต่างความ

หลากหลายทางสีผิวชนชาติ ชาติพันธุ์ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี โดยหลักแล้วสิ่งเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับความต่างของภูมิศาสตร์ของแต่ละถิ่น หากใครปฏิเสธในความแตกต่างความหลากหลายนี้แล้วไซ้ร้แน่นอนเป็นการขัดกับหลักของการกำหนดกฎสภาพการณ์ของพระองค์อัลลอฮ์ในการสร้างสรรค์จักรวาลนี้อย่างแน่นอน

ด้วยเหตุนี้ความหลากหลายทางชาติชาติพันธุ์ สีผิว ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี จะนำมาซึ่งความต่างต่างกันในหมู่มวลมนุษยชาติทั้งความคิดความเชื่อกฎข้อบังคับการเป็นอยู่อาศัยการแต่งกายและอื่น ๆ อีกมากมายสภาพเหล่านี้เป็นเจตนารมณ์ของพระองค์อัลลอฮ์ในการสร้างสรรค์จักรวาลนี้ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานว่า

لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۚ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لَيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ ۚ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ ۚ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٤٨﴾

ความว่าสำหรับ แต่ละประชาชาติในหมู่พวกเจ้านั้น เราได้ให้มีบัญญัติและแนวทางไว้และหากอัลลอฮ์ทรงประสงค์แล้วแน่นอนก็ทรงให้พวกเจ้าเป็นประชาชาติเดียวกันแล้ว แต่ทว่าเพื่อที่จะทรงทดสอบพวกเจ้าในสิ่งที่พระองค์ได้ประทานแก่พวกเจ้า ดังนั้นพวกเจ้าจงแข่งขันกันในความดีทั้งหลายเถิด นั่นคือ พวกเจ้าทั้งหมดก็จะต้องกลับไป

ยังอัลลอฮฺ แล้วพระองค์จะทรงแจ้งให้พวกเจ้าทราบในสิ่งที่พวกเจ้ากำลังขัดแย้งกันในสิ่งนั้น (ซูเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ อายะที่ 48)

ดังที่ทราบโดยทั่วกันว่าความหลากหลายความแตกต่างนั้นเป็นพระเดชานุภาพของพระองค์อัลลอฮ์ที่จะทรงให้มวลมนุษย์ได้ตระหนักไตร่ตรองคานึงประการดังกล่าว หากว่าใครคิดจะขัดความแตกต่างนี้ออกไปเพื่อจะทำให้มีความเหมือนความคล้ายคลึงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทุกสรรพสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้และเป็นการพยายามสร้างในสิ่งที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสิ้นเชิง ด้วยเหตุนี้มนุษย์จำต้องยอมรับโดยศุภวิว่ากฎสภาพการณ์ของพระองค์อัลลอฮ์ในการสร้างสรรค์จักรวาลนี้ได้วางอยู่บนฐานของความหลากหลายความแตกต่างกันของทุกสรรพสิ่งให้ดำรงอยู่ตราบชั่วกาลปาวสาน¹ ความแตกต่างทางความเชื่อและความคิดของมนุษย์นั้นคือธรรมชาติที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงกำหนดตั้งเช่นกันอัลลอฮ์ตรัสว่า

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً ۚ
وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾ إِلَّا مَن رَّحِمَ
رَبُّكَ ۚ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ ۖ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

ความว่า “และหากพระเจ้าของเจ้าทรงประสงค์แน่นอนพระองค์จะทรงทำให้ปวงมนุษย์เป็นประชาชาติเดียวกัน แต่พวกเขาก็ยังคงขัดแย้งกัน เว้นแต่ผู้ที่พระเจ้าของเจ้ามี

เมตตา และเช่นนั้นแหละพระองค์ทรงบังเกิดพวกเขาและลิขิตของพระเจ้า ทรงกำหนดไว้สมบูรณ์แล้ว แน่แน่นอนข้าจะให้รกรนั้นเต็มไปด้วยพวกญินและมนุษย์ทั้งหมด” (ฮุด:118-119)

จากโองการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความแตกต่างในด้านความคิด ความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอและความแตกต่างในเรื่องนิกายหรือความคิดเห็นเป็นเรื่องปกติ (Ibu kasir, 2002 : 4/363)²

1.2 ไม่มีการบังคับนับถือศาสนา และให้ความสำคัญในการตะวะฮ์

เจตจำนงสูงสุดของมนุษย์คือมีความอิสระอย่างเต็มที่ทราบกันว่าพระองค์อัลลอฮ์มีความสามารถที่จะสร้างสรรค์สรรพสิ่งให้มีความเป็นอันเดียวกันมีความเหมือนคล้ายคลึงกัน ไม่มีความแตกต่างหรือหลากหลายแน่นอน พระองค์สามารถกระทำได้ หากแต่พระองค์อัลลอฮ์ไม่ทรงประสงค์เช่นนั้นด้วยเหตุผลของพระองค์ซึ่งมนุษย์ทั้งปวงไม่สามารถล่วงรู้ได้ เมื่อพระองค์อัลลอฮ์ประสงค์ที่จะให้มีความหลากหลายความแตกต่างของสรรพสิ่งเหล่านั้นให้ดำรงอยู่ตลอดไปแน่นอนพระองค์อัลลอฮ์ก็ไม่ทรงบังคับมนุษย์เช่นกันในการเลือกทางเดินของชีวิตพร้อมกันนี้ยังเปิดให้มีเจตจำนงเสรีมีความเป็นอิสระทางความคิดความเชื่อประเพณีวัฒนธรรมและพระองค์ยังได้กำชับกับมุสลิมว่า

²Ibnkasir.2002 .Tafsir al-Qur 'an al- 'Azim. Dar Tayyibah (4/363)

¹Munqidh al-Saqar.,(1427H.:9)

การบังคับผู้คนอื่นที่มีไข่มุสลิมให้อยอมรับหรือศรัทธาในหนทางของพระองค์นั้นหรือศรัทธาต่อพระองค์นั้นไม่สามารถกระทำได้ที่โองการพระมหาคัมภีร์ของพระองค์ได้กำชับไว้อย่างชัดเจน

ด้วยเหตุนี้มนุษย์ถูกบังเกิดในสภาพที่มีความอิสระในการเลือกทางเดินให้กับชีวิต พระองค์อัลลอฮ์มิได้บังคับมนุษย์ให้เลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้นมนุษย์เราก็ไม่สามารถที่จะบังคับให้คนรอบข้างตามที่ตนเองต้องการแต่อย่างใด เดิมทีแล้วมนุษย์ถูกบังเกิดในสภาพอิสระและมีเจตจำนงอย่างเสรี การเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นก็เพื่อจะให้การงานของตนได้ลุล่วงและราบรื่น หากมนุษย์ไม่มีความอิสระแล้วแน่นอนพระองค์จะไม่กำหนดบทลงโทษผู้ทำชั่วและตอบแทนผู้ทำดี ผลบุญและการคาดโทษ การส่งศาสนทูต การประทานคัมภีร์ต่าง ๆ ของพระองค์ก็ไม่จำเป็นอีกต่อไป อิสลามไม่มีการบีบบังคับต่างศาสนิกเข้ารับอิสลาม แต่ได้ให้เสรีภาพและเปิดโอกาสเต็มที่แก่ผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมที่จะยึดมั่นในศาสนาของเขาต่อไป พวกเขาจะไม่ถูกบังคับให้รับอิสลาม ดังที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَن فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا ۚ أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ

﴿๑๑๑﴾

ความว่า “และหากพระผู้อภิบาลของเจ้าทรงประสงค์ แน่แน่นอนว่า (พระองค์จะทรงบันดาลให้) มนุษย์ทุกคนที่อาศัยอยู่บนหน้าแผ่นดินนี้ศรัทธา ต่อพระองค์ (ดังนั้นเจ้าจงอย่า

เสียใจ โอ้มุหัมมัด ต่อความต้อรังของบรรดาผู้ปฏิเสธเหล่านั้น เพราะพระผู้อภิบาลของเจ้าไม่ทรงประสงค์ให้พวกเขาเหล่านั้นศรัทธาต่อพระองค์) หรือเจ้าคิดจะบังคับผู้คน จนกระทั่งพวกเขากลายเป็นผู้ศรัทธา (ในฐานะ อุมมะฮฺ วาหิดะฮฺ) กระนั้นหรือ? (ยูซุส: 99)

อัลกุบารีย์ได้อธิบายโองการนี้ว่า ในขณะที่ท่านนบีกำลังเผยแผ่ศาสนาและได้เผชิญหน้ากับผู้ปฏิเสธ พระองค์ทรงตรัสแก่ท่านว่า หากพระองค์ทรงประสงค์ที่จะทำให้มวลมนุษย์ทั้งหลายศรัทธาในพระองค์ ศาสนทูต และศาสนของท่านนบีนำมาเผยแผ่นั้นซึ่งเรียกร้องให้เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์และยึดพระองค์องค์เดียวคืออัลลอฮ์ แน่แน่นอนพระองค์สามารถทำได้ หากแต่ว่าพระองค์ไม่ทรงประสงค์ให้เป็นเช่นนั้นเพราะเป็นการลิขิตของพระองค์เรียบร้อยแล้วพวกเขาเหล่านั้นจะไม่ศรัทธาและไม่เชื่อฟังต่อท่านนบี¹ และอีกโองการหนึ่งอัลลอฮ์ทรงตรัสว่า

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ۚ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ فَمَن يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا ۚ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿๒๐๖﴾

ความว่า “ไม่มีการบังคับใด (ให้นับถือ) ในศาสนาอิสลาม แน่แน่นอนความถูกต้องนั้นได้เป็นที่กระจ่างแจ้งแล้วจากความผิด ดังนั้นผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์-ทูต และศรัทธาต่ออัลลอฮ์แล้วแน่อนเขาได้ยึดหัวงอันมั่นคงไว้

¹Muhammad Ibn Jarir al-Tabari,nd.(15/212)

แล้วโดยไม่มีการขาดใด ๆ เกิดขึ้นแก่มัน และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงไถ่ยืนผู้ทรงรอบรู้” (อัลบะกอเราะฮ์ 255-256)

สาเหตุของการประทอนโองการนี้ เนื่องจากท่านหุคัยนุ ซึ่งเป็นชาวอันศอรุ อยู่ในตระกูลนบีศาลิม บุตรอาฟ เขามีบุตรสองคนที่นับถือศาสนาคริสต์ สำหรับตัวเขานั้นนับถือศาสนาอิสลาม หุคัยนุจึงได้ไปถามท่านนบีมุฮัมมัดว่า “ฉันจะบังคับเขาทั้งสองได้หรือไม่ เขาทั้งสองคือดิงจะนับถือศาสนาคริสต์เท่านั้น”¹

จากโองการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคุณค่าที่แท้จริงของการนับถือศาสนาในมุมมองอิสลาม คือ ต้องมาจากความเข้าใจ ความปรารถนา และความพอใจของผู้นับถือ ไม่ใช่ด้วยการบังคับข่มขู่ หรือนับถือโดยผิวเผินปราศจากความรู้ความเข้าใจในศาสนาอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ หลักประการสำคัญในเรื่องนี้ก็คือ ไม่มีการบังคับผู้ใดทั้งสิ้นให้นับถือศาสนาอิสลาม หากแต่สิ่งที่ผู้เผยแผ่อิสลามต้องทำ คือ เชิญชวนให้ผู้อื่นสู่อิสลามด้วยการชี้แจงและอธิบายเนื้อหาของศาสนาให้ชัดเจนจนเป็นที่เข้าใจ โดยอาศัยวิธีการที่ดีที่สุด² และเหมาะสมกับความคิดความอ่านของผู้รับฟัง ใช้หลักเผื่อแผ่ความรัก ความเมตตา และไม่ใช้วิธีการรุนแรง หรือหลอกล่อด้วยกลลวงใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่อนุญาตให้นำวิธีการที่ไม่ถูกต้องหรือสกปรกมาใช้ ถึงแม้ว่าจะมีจุดประสงค์ที่ดีก็ตาม ทั้งนี้

เป้าหมายก็คือให้ผู้คนสามารถเข้าถึงเนื้อหาการสอนที่ถูกต้องของอิสลามให้ได้มากและดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ หลังจากนั้นสิทธิในการเชื่อและนับถือจะคืนกลับไปยังคนผู้นั้นว่าจะศรัทธาหรือไม่ ตามความพอใจของตนการตะวะฮ์หรือการเชิญชวนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทั้งมวลต่อบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาโดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาชาวคัมภีร์³ อัลลอฮ์ตรัสว่า

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

ความว่า จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่าโอ้บรรดาผู้ได้รับคัมภีร์ ! จงมายังถ้อยคำหนึ่งซึ่งเท่าเทียมกันระหว่างเราและพวกท่านคือว่าเราจะไม่เคารพสักการะนอกจากพระองค์เท่านั้น และเราจะไม่ให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นภาคีกับพระองค์และพวกเราบางคนก็จะไม่ยึดถืออีกบางคนเป็นพระเจ้าอื่นจากอัลลอฮ์ แล้วหากพวกเขาผินหลังให้ก็จงกล่าวเถิดว่าพวกท่านจงเป็นพยานด้วยว่าแท้จริงพวกเราเป็นผู้น้อมตาม (อาลา อิมรอน: 64)

ด้วยเหตุนี้จึงไม่ควรนำอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของเรามาเป็นเกณฑ์ตัดสินว่ากรณีใดเป็นความเข้มงวดเคร่งครัด และกรณีใดเป็นความนุ่มนวลอ่อนโยน แต่เกณฑ์วัดที่เป็นมาตรฐานคือแบบ

¹Muhammad Rasyid Ridha,(1973:1/117)

²Taha Jabir al- 'Iwani,(2006:113)

³ Muhammad Musa al-Syarif, 2003: 91

ฉบับของท่านนบี คือลัทธิลอสู่อะลัยฮะสลัม และแนวทางของเศาะหาบะฮ์ ซึ่งท่านนบี คือลัทธิลอสู่อะลัยฮะสลัม ได้วางกรอบของสิ่งนี้ไว้อย่างชัดเจนผ่านคำพูด การกระทำ และพฤติกรรมของท่าน ดังนั้น ถ้าสมมติว่าเราตกอยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องเลือกระหว่างความเข้มงวดกับความยืดหยุ่นผ่อนปรน โดยที่เราไม่ทราบแน่ชัดว่าวิธีการใดจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่า เช่นนี้เราควรเลือกวิธีใด? คำตอบคือเราควรเลือกวิธีที่ยืดหยุ่นและง่ายกว่า เพราะท่านนบี คือลัทธิลอสู่อะลัยฮะสลัม กล่าวว่า

« إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ » [رواه البخاري برقم

[39]

ความว่า “แท้จริงศาสนานี้เป็นเรื่องง่าย” (อัล-บุคอรี: 39)

เมื่อท่านนบี คือลัทธิลอสู่อะลัยฮะสลัม ส่งท่านมูอาซ และท่านอับูมุซา อัล-อษะรียฺ ไปยังเมืองเยเมนท่านได้กล่าวกำชับทั้งสองว่า

« يَسْرًا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَيَسْرًا وَلَا تُنْفِرُوا »

[رواه البخاري برقم 2873 ومسلم برقم

[1733]

ความว่า “ท่านทั้งสองจงทำให้เกิดความง่ายดาย (ในเรื่องศาสนา) อย่าทำให้เกิดความยากลำบาก และจงประกาศสิ่งที่เป็นข่าวดีแก่ผู้คน อย่าทำให้พวกเขาหนีออกห่าง” (บันทึกโดยอัล-บุคอรี: 3038 และมุสลิม: 1733)

และเมื่อชาวยิวผู้หนึ่งเดินผ่านท่านนบี แล้วกล่าวแก่ท่านว่า “السَّأْمُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدٌ” ซึ่งแปลว่า “ขอให้ความตายจงประสบแก่ท่าน” (คำว่า السَّأْمُ นั้นหมายถึงความตาย) ท่านหญิงอาอิชะฮ์เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ซึ่งนั่งอยู่ด้วยในขณะนั้นก็กล่าวตอบว่า “عَلَيْكَ السَّأْمُ وَالْعَنَةُ” ซึ่งแปลว่า “ขอให้ความตายและความพินาตจงประสบแก่ท่าน” ท่านนบี จึงกล่าวแก่นางว่า « إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ، وَإِنَّ اللَّهَ لَيُعْطِي بِالرِّفْقِ مَا لَا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ » [رواه البخاري برقم 6528]

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงเป็นผู้ที่อ่อนโยนและทรงชอบความอ่อนโยน และพระองค์ทรงให้หลายสิ่งสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอ่อนโยน ในขณะที่ความรุนแรงมีอาจทำให้สิ่งนั้นสำเร็จได้” (บันทึกโดย อัล-บุคอรี: 6528)

เมื่อเราพิจารณาดูท่อนสุดท้ายของหะดีษบทนี้ (แท้จริงอัลลอฮ์ทรงเป็นผู้ที่อ่อนโยน และทรงชอบความอ่อนโยน และพระองค์ทรงให้หลายสิ่งสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอ่อนโยน ในขณะที่ความรุนแรงมีอาจทำให้สิ่งนั้นสำเร็จได้) เราจะทราบว่าในสถานการณ์ที่ต้องเลือกระหว่างการใช้ความเข้มงวดกับความนุ่มนวล เราควรที่จะเลือกใช้อย่างหลัง เพราะเราเชื่อมั่นในคำพูดของท่านเราะซูลคือลัทธิลอสู่อะลัยฮะสลัม ซึ่งถ้าใครอยากจะเข้าใจสิ่งนี้ก็ให้ลองดูได้ จะเห็นว่าเมื่อคุณใช้วิธีการที่แข็งแกร่ง ข่มงวดกับผู้ที่คุณกำลังเชิญชวน เขาก็จะ

ต่อต้านและตีตัวออกห่างทันที ทั้งยังตอบโต้ด้วยความแข็งแกร่งราวพอ ๆ กัน ถ้าหากเขาเป็น คนธรรมดาที่ไม่มีความรู้เขาก็จะกล่าวว่า “ฉัน ตามอุละมาอ์ที่มีความรู้มากกว่าคุณเสียอีก” ถ้า เป็นผู้ที่มีความรู้บ้างเขาก็จะเถียงคุณ แม้จะด้วย สิ่งที่เป็นเท็จอย่างชัดแจ้งซึ่งทั้งคุณและเขาต่างก็ รู้ดี แต่เขายังคงยืนยันกรณที่จะเอาชนะคุณ ทั้งนี้ ก็เพราะเขาไม่รู้สึกว่าคุณมีความนุ่มนวล อ่อนโยน หรือตะอะวะฮ์เชิญชวนเขาด้วยวิธีการ ที่เหมาะสม และด้วยคำพูดที่ดี ซึ่งสัจธรรม ความถูกต้องนั้นมีคนเพียงสองประเภทเท่านั้น ที่จะมองไม่เห็น คือคนที่ไม่ยอมรับฟัง กับคนที่ หยิ่งจองหอง ส่วนผู้ที่มองหาสัจธรรมอย่าง ใคร่ครวญและนอบน้อมนั้น เขาจะได้รับการ ชี้นำทางสู่ความถูกต้องอย่างแน่นอน¹

มุสลิมทั้งปวงนั้นได้ตระหนักว่าการที่ มวลมนุษยชาติจะได้รับทางนำสู่การเป็นมุสลิม นั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้แต่ทว่าผู้คน ส่วนมากที่ไม่ใช่มุสลิมไม่ทราบในเรื่องนี้ ทั้งนี้ นัก เผยแผ่ (ดาอีย์) จำต้องแสวงหาหนทางเพื่อให้ เพื่อนมนุษย์ได้รับทางนำ และเป็นภาระหน้าที่ เหนือมุสลิมทุกคนที่จะต้องรับผิดชอบให้หน้าที่ นี้พระองค์ได้กำชับให้มุสลิมทำหน้าที่เชิญชวน ผู้คนให้ได้รับทางนำส่วนการได้รับทางนำ หรือไม่นั้นเป็นอภิสติของพระองค์อัลลอฮ์แต่ เพียงผู้เดียว หากบุคคลใดปฏิเสธในศาสนาของ พระองค์อัลลอฮ์จะต้องได้รับโทษทัณฑ์อย่าง แสนสาหัสในวันแห่งการตัดสินซึ่งพระองค์ได้

ตรัสแก่ศาสนทูตของพระองค์ถึงหน้าที่ของ ศาสนทูตของพระองค์ว่า

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ

﴿٤٢﴾

ความว่า: ดังนั้นหากพวกเขาผินหลัง กลับแท้จริงหน้าที่ของเจ้าคือการแจ้งข่าวอย่าง ชัดแจ้งเท่านั้น (อัลนัหฺล: 82)

อิมามอัลกุรฎีย์ได้ให้การอธิบายอา ยะห์ดังกล่าวว่าหากเขาเหล่านั้นปฏิเสธไม่ให้ ความสำคัญกับการพินิจพิจารณาไตร่ตรอง และไม่ให้การศรัทธาในศาสนาที่ศาสนทูตของ พระองค์นำมาเผยแผร์แท้จริงแล้วหน้าที่ของ ศาสนทูตของพระองค์อัลลอฮ์นั้นคือการเผยแผร์ เชิญชวนให้ผู้คนได้รับทางนำเท่านั้น ส่วนการให้ ทางนำแก่บุคคลใดนั้นเป็นอำนาจอิทธิฤทธิ์ของ พระองค์ มิใช่หน้าที่ของศาสนทูตของพระองค์ และนักดาอีย์แต่อย่างใด²

อิมามอัลเชาวกานีย์ได้อธิบายในอา ยะฮ์

وَإِنْ مَا رُبِّتَكَ بَعْضَ الَّذِي نَعُدُّهُمْ أَوْ تَوَفَّيْتَكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ

﴿٤٠﴾

ความว่า: และหากเราจะให้เจ้าเห็น บางสิ่งซึ่งเราสัญญากับพวกเขา (ถึงการลงโทษ) หรือเราจะให้เจ้าตายแท้จริงหน้าที่ของเจ้าคือ การเผยแผร์และหน้าที่ของเราคือการชำระ บัญชี (อัล เราะฎ:40)

¹ Muhammad bin Salih al-Uthaymin, (2013).

² Abu Muhammad bin AbiBakral-Qurtubi, (1964:10/3984)

หน้าที่ของศาสนทูตนั้นคือเผยแพร่เชิญชวนผู้คนให้มาเข้าใจในหลักศาสนาโดยไม่สามารถคาดหวังว่าสามารถให้ทางนำแก่คนใดก็ได้ และอย่าได้หวังว่าคนที่ได้รับการเชิญชวนจะได้รับการทางนำในชีวิตและหน้าที่ของพระองค์อัลลอฮ์ดังที่อายะห์

﴿فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ﴾ ﴿٢١﴾ لَسْتَ

عَلَيْهِمْ بِمُصِيطِرٍ ﴿٢٢﴾

ความว่า “ดังนั้นจงตักเตือนเถิด เพราะแท้จริงเจ้าเป็นเพียงผู้ตักเตือนเท่านั้น หากใช้เป็นหน้าที่ของเจ้าไม่ซึ่งการแนะนำพวกเขา (ให้เกิดความศรัทธา)” (ซูเราะฮ์ซุฮะฮฺ:21-22)

ด้วยเหตุนี้คนมุสลิมทั้งปวงไม่แย้งในข้อนี้การให้ทางนำกับผู้คนมิใช่หน้าที่ของผู้เชิญชวนแต่อย่างใดแต่หน้าที่ของผู้เชิญชวนจำต้องแสวงหาหนทางให้ผู้คนได้รับทางนำ การจะได้รับการตอบรับหรือไม่เป็นความประสงค์ของพระองค์อัลลอฮ์อยู่ที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสแก่ศาสนทูตของพระองค์ว่า

لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ۚ

ความว่า หากใช้เป็นหน้าที่ของเจ้าไม่ซึ่งการแนะนำพวกเขา (ให้เกิดความศรัทธา) แต่ทว่าอัลลอฮ์ต่างหากที่จะแนะนำใครก็ได้ที่พระองค์ทรงประสงค์ (ให้เขาศรัทธา) (ซูเราะฮ์ซุฮะฮฺ: 22)

และตรัสแก่มวลมุสลิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักดาอีย์ว่า

فَلَذِكْ فَادْعُ ۖ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ ۖ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ ۖ وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ ۖ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمْ ۖ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ۖ لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ ۖ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ ۖ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

ความว่า: ดังนั้นเพื่อการนี้แหละเจ้าจงเรียกร้องเชิญชวนและดำรงมั่นอยู่ในแนวทางที่เที่ยงธรรมดังที่เจ้าได้รับบัญชาและอย่าได้ปฏิบัติตามอารมณ์ต่ำของพวกเขา และจงกล่าวว่าคุณได้ศรัทธาในสิ่งที่มีอยู่ในคัมภีร์ตามที่อัลลอฮ์ทรงประทานลงมา และฉันรับบัญชาให้ตัดสินระหว่างพวกท่านด้วยความเที่ยงธรรมอัลลอฮ์คือพระเจ้าของฉันและพระเจ้าของพวกท่าน (การตอบแทน) การงานของฉันก็จะได้แก่ฉันและ (การตอบแทน) การงานของพวกท่านก็จะได้แก่พวกท่านไม่มีการโต้แย้งใด ๆ ระหว่างพวกเรากับพวกท่านอัลลอฮ์จะทรงรวบรวมพวกเราทั้งหมดและยังพระองค์คือการกลับไป (อัล ชุรอ: 15)

1.3 ความยุติธรรมของศาสนาอิสลาม

ความยุติธรรมเป็นหนึ่งในความหมายของอัลอะซะฮ์ียะฮ์ อิสลามเป็นศาสนาแห่งความยุติธรรม เป็นศาสนาที่นำความยุติธรรมมาสู่ประชาชาติ พระองค์อัลลอฮ์ทรงกำหนดตราซึ่งที่ละเอียดอ่อนยิ่ง เพื่อให้มนุษย์ดำรงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรม และสั่งกำชับให้ระงับตัว

จากการกระทำที่ไม่เป็นธรรมและกดขี่ พระองค์
ทรงตรัสว่า

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾
تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾ وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا
تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿٩﴾

ความว่า “และชั้นฟ้าชั้นพระองค์ทรง
ยกมันไว้สูงและทรงวางความสมดุลไว้ เพื่อพวก
เจ้าจะได้ไม่ฝ่าฝืนในเรื่องการชั่งตวงวัด และจง
ดำรงไว้ซึ่งการชั่งด้วยความเที่ยงธรรมและอย่า
ให้ขาดหรือหย่อนตาชั่ง” (ซูเราะฮ์อิรเราะมาน
อายะฮ์ 7-9)

อีกทั้งพระองค์อัลลอฮ์กำชับให้มุสลิม
ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในทุก ๆ กรณี หากแม้
ความยุติธรรมนั้นอาจนำมาซึ่งผลกระทบและ
ความเสียหายต่อครอบครัวและเครือญาติของผู้
นั้นเองก็ตาม ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ
بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ
الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ
أَوْلَىٰ بِهِمَا ۚ فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا ۚ وَإِنْ
تَلَوْا أَوْ نَعَرَضُوا فَلَا تُنْفِرُوا ۚ إِنِ اللَّهُ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ
خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

ความว่า : ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! จงเป็น
ผู้ที่ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมจงเป็นพยานเพื่อ
อัลลอฮ์ และแม้ว่าจะเป็นการอันตรายแก่ตัวของ
พวกเจ้าเองหรือผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และญาติ
ที่ใกล้ชิดก็ตามหากเขาจะเป็นคนมั่งมีหรือคน
ยากจนอัลลอฮ์ก็สมควรยิ่งกว่าเขาทั้งสอง
ดังนั้นจงอย่าปฏิบัติตามความใคร่ใฝ่ต่ำในการที่

พวกเจ้าจะมีความยุติธรรมและหากพวกเจ้า
บิดเบือนหรือผินหลังให้แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรอบ
รู้อย่างถ่องถ้วนในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน
(ซูเราะฮ์อัลนิซาอ : 135)

และสิ่งที่บ่งบอกถึงการให้
ความสำคัญที่เต็มเปี่ยมของอิสลามต่อพลเมือง
ที่ไม่ใช่มุสลิม นอกเหนือจากการให้ความเป็น
อิสระแก่พวกเขาในการขึ้นศาลและพิจารณาคดี
ตามบทบัญญัติแห่งศาสนาของพวกเขาแล้ว
อิสลามยังยืนยันถึงความเสมอภาคระหว่างพวก
เขากับชาวมุสลิมในสิทธิแห่งความเป็นธรรมที่
พึงจะได้รับ เมื่อใดที่พวกเขาขอขึ้นศาลตัดสิน
คดีตามบทบัญญัติอิสลาม ดังอัลลอฮ์ทรงตรัสว่า
فَإِنْ حَاوَاكَ فَاحْكُم بَيْنَهُم أَوْ أَعْرِضْ
عَنْهُمْ ۚ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا ۚ
وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ ۚ إِنَّ اللَّهَ
يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿๕๒﴾

ความว่า พวกเขาขอฟังคำมูসা
ชอบกินสิ่งต้องห้าม ถ้าหากพวกเขามาหาเจ้า ก็
จงตัดสินระหว่างพวกเขา หรือไม่ก็หลีกเลี่ยง
พวกเขาเสีย และถ้าหากเจ้าหลีกเลี่ยงพวกเขา
พวกเขาก็จะไม่ให้โทษแก่เจ้าได้แต่อย่างใดเลย
และหากเจ้าตัดสิน ก็จงตัดสินระหว่างพวกเขา
ด้วยความยุติธรรม แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงรัก
บรรดาผู้ที่ยุติธรรม” (ซูเราะฮ์อัล มาอิดะฮ์ ส่วน
หนึ่งจากอายะฮ์ที่ 42)

ความยุติธรรมคือหนึ่งในความหมาย
ของดุลยภาพและเป็นคุณสมบัติที่จำเป็น
สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนซึ่งความยุติธรรม
นั้นหมายถึงความซื่อสัตย์มีความสัจจะในคำพูด

รักษาอะมานะฮ์ห่างไกลจากบาปและสิ่งต้องห้ามทั้งหลายหลีกเลี่ยงในสิ่งที่กลางแครงใจสามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่พระเจ้าทรงพึงพอใจและสิ่งที่พระองค์ทรงพิโรธและให้ความเท่าเทียมกันในการปกป้องรักษาในเรื่องทางธรรมและโลกีย์”¹ ในส่วนคุณสมบัติตรงกันข้ามกันนั้นคือธรรมหรือละเมิด² ความยุติธรรมจึงเป็นแกนหลักที่สำคัญยิ่งของการเมืองและการปกครองรัฐในอิสลาม ดังที่พระองค์ทรงกำชับให้มนุษย์ดำรงตนในความยุติธรรม ไม่ว่าในสถานการณ์ใดก็ตาม ดังที่อัลลอฮ์ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

إِنَّ اللَّهَ يُأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงสั่งใช้ให้รักษาความยุติธรรมและกระทำความดี และการบริจาคแก่ญาติใกล้ชิด และทรงสั่งห้ามจากการกระทำความชั่วช้าลามกและบาปทั้งปวง”(อัลนะหฺล: 90)

ในสมัยของท่านนบี ﷺ ซึ่งท่านอุซามะห์ บิน เซด ได้พยายามที่จะมาขอร้องท่านนบี ﷺ ให้ละเว้นการลงโทษผู้ขโมยจากตระกูลมัคซุม ซึ่งเป็นตระกูลที่มีเกียรติ ซึ่งนางได้ขโมยของและโทษของนางคือ การตัดมือ แต่ด้วยกับการที่ผู้หญิงคนนี้เป็นหญิงที่อยู่ในตระกูลที่สูงส่ง มีฐานะทางสังคม เป็นเหตุให้ท่านอุซามะห์พยายามที่จะช่วยนางให้รอดพ้นจากการลงโทษตัดมือ จนกระทั่งทำให้ท่านนบี โกรธและท่าน

ได้เทศนาต่อหน้าผู้คนได้แสดงออกถึงแนวทางของอิสลามในการสร้างความยุติธรรม โดยเนื้อหาบางส่วนของบทเทศนาของท่านนบี ﷺ มีดังต่อไปนี้

إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ قَبَلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ، وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ، وَإِنَّمَا اللَّهُ! لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا

ความว่า “แท้จริงบรรดากลุ่มคนที่มาก่อนหน้าพวกเรา ได้ประสบความสำเร็จแล้วก็เนื่องจากได้เกิดขึ้นในหมู่พวกเราเมื่อคนที่มีเกียรติ (ตระกูลดี) ได้ขโมย พวกเขาก็ละเลยแก่เขา (ในการลงโทษ) และหากว่าคนอ่อนแอ (ยากจน) ได้ขโมยพวกเราก็ได้ลงโทษแก่เขาขอสาบานต่ออัลลอฮ์ หากฟาติมะห์ บุตรสาวของมุฮัมมัดได้ลักขโมย แน่แน่นอนฉันจะตัดมือของนาง” (อัล บุคอรี๊ หมายเลข,3288)

ความเป็นธรรมนับเป็นความคาดหวังต้น ๆ ที่ประชาชนได้การปกครองคาดหวังอยากได้รับจากตัวผู้นำหากพวกเขาไม่ใส่ใจในสิ่งนี้จากตัวผู้นำพวกเขาก็คงไม่คัดเลือกลงคะแนนเสียงให้กับเขาความเป็นธรรมจึงจะต้องมาก่อนสิ่งพัฒนาใด ๆ ไม่ต้องคอยเวลาหรือโอกาสมันเป็นสิ่งที่พุดง่ายแต่ทำยากหากขาดความจริงใจกับประชาชน ท่านเคาะลีฟะฮ์ อุมัรเราะฎียัลลอฮ์อนฮ์เป็นผู้ที่มีใจเป็นธรรมเป็นอย่างยิ่งท่านไม่เคยลำเอียงหรือมีอคติต่อผู้ใดในการปฏิบัติตามกฎหมาย แม้ว่าจะเป็นคนในครอบครัวของท่านก็ตามท่านกล่าวเสมอว่า

¹ Al-Mawardi,(1989:;75)

² Al-Mawardi:;(1989)

ท่านคือสามัญชนคนหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป ดังที่อัล-ญะบารียกล่าวว่า: ท่านอุมรูนั่นทุกครั้งที่ท่านขึ้นปราศรัยบนมิมบรกล่าวห้ามประชาชนในสิ่งใดท่านจะประชุมคนในครอบครัวแล้วกล่าวว่าฉันได้ห้ามประชาชนไม่ให้ทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ซึ่งพวกเขาต่างพากันจ้องมองสังเกตดูพวกเขาเหมือนกับการจ้องมองของนกต่อกันเนื้อและฉันทขอสาบานกับอัลลอฮฺว่าหากมีใครในหมู่พวกเขาไปกระทำในสิ่งต้องห้ามฉันจะลงโทษเขาหนักถึงสองเท่าอย่างแน่นอน¹

ทั้งนี้การที่ท่านเคยเขียนบุตรของท่านเองอย่างหนักเพราะมีความผิดฐานลักลอบดื่มสุราที่ดี การที่ท่านเคยเรียกอัมรฺิบนอัล-อาศเข้าหลวงอียิปต์พร้อมกับบุตรชายให้เข้ามายังมะดีนะฮ์เป็นการด่วนเพื่อรับการลงโทษบุตรชายเพราะไปมีเรื่องกับประชาชนอียิปต์โดยมิชอบก็ดี การที่ท่านเคยจับสะอูดิบนอบีวักก็อศเข้าหลวงประจำแคว้นกุฟะฮ์ผู้เป็นบุรุษหมายเลขหนึ่งของแคว้นไปตระเวนตามมัสยิดต่าง ๆ ทั่วเมืองกุฟะฮ์เพื่อให้ประชาชนเป็นพยานยืนยันความบริสุทธิ์ตอนที่ส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจค้นบ้านเพื่อหาหลักฐานทุจริตตามข้อกล่าวหาบางอย่างก็ดีการที่ท่านเคยใช้ไม้เรียวตีอบุสฟูยานเพื่อนสนิทและคนกว้างขวางแห่งนครมักกะฮ์เพราะมีความผิดฐานสับเปลี่ยนหลักเขตที่ดินที่นครมักกะฮ์ก็ดีหรือการที่ท่านเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถฟ้องร้องเข้าหลวงอย่างอิสระต่อหน้าท่านเองในช่วงพิธี

ฮัจญ์ก็ดี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่แสดงถึงความมีใจเป็นธรรมของท่านอย่างชัดเจน²

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นพบว่าอิสลามเป็นศาสนาแห่งความยุติธรรมและเป็นศาสนาที่นำความยุติธรรมสู่ประชาชาติอัลลอฮฺทรงกำหนดให้มนุษย์ดำรงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรมและให้ระมัดระวังจากการกระทำที่ไม่เป็นธรรมและกดขี่หรือเป็นผู้อธรรมและละเมิดสิทธิของมนุษย์ มีหลายโองการที่กำชับและให้ระมัดระวังตัวจากการกระทำความผิดกล่าวเช่น ในซูเราะฮ์อัลเราะหมาน 7-9, อัล หะดีด 25 และ อันนิซาอ 135 เป็นต้น

1.4 ความเสมอภาคของศาสนา

อิสลาม

ความเสมอภาคเป็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อัลลอฮฺ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

“โอ้มวลมนุษย์ แท้จริงเราได้บังเกิด

พวกเขาจากชายหนึ่งหญิงหนึ่ง และบันดาลพวกเขาให้แตกออกเป็นเผ่าพันธุ์และเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อพวกเขาจะได้ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติที่สุดหมู่พวกเขา อัลลอฮฺคือ ผู้ที่มีความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ” (อัลหุรอต: 13)

¹ al-Tabariy,(1988: 2/568)

² Ibn Sa'ad, 1968: (5/62)

นบีมุฮัมมัดﷺ ได้กล่าวไว้ความว่า

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ وَإِنَّ
أَبَاءَكُمْ وَاحِدٌ أَلَا لَا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى أَعْجَمِيٍّ وَلَا
لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ وَلَا لِأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ وَلَا أَسْوَدَ
عَلَى أَحْمَرَ إِلَّا بِالتَّقْوَى

ความว่า “โอ้อวมลมนุษย์ทั้งหลายจงรู้ไว้เถิดว่าแท้จริงพระเจ้าของพวกท่านนั้นมีเพียงองค์เดียว บรรพบุรุษของพวกท่านก็มาจากคนเดียวกัน จงรู้เถิดว่าคนอาหรับก็ไม่ได้เลิศเลอเหนือคนที่ทำไม่ใช่ชาวอาหรับ และคนที่ไม่ใช่อาหรับก็ไม่ได้เหนือกว่าคนอาหรับ คนผิวแดงก็ไม่ได้เลิศเลอเหนือกว่าคนผิวดำ และคนผิวดำก็ไม่ได้เหนือกว่าคนผิวแดง และผู้ที่ประเสริฐยิ่งก็คือผู้ที่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์เท่านั้น”¹

จากอายะฮ์อัลกุรอานและหะดีษที่ได้บ่งบอกถึงความสำคัญของความเสมอภาคในด้านความเป็นอยู่ร่วมกันภายใต้กฎระเบียบของศาสนาอิสลามและจะได้รับสิทธิเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ สีผิว ฐานะความเป็นอยู่ หรือเกียรติยศ เป็นต้น อิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมให้มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา หรือสีผิว เพราะผู้ที่มีเกียรติในทัศนะของอิสลามอยู่ที่ความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ต่างหากและอัลกุรอาน ประณามแนวคิดแบบชาตินิยมหรือการนิยมในเชื้อชาติ โดยกล่าวว่ามนุษย์ทั้งหลายล้วนเป็นบุตรของบิดามารดา ผู้ซึ่งรังเกียจความเป็นชาตินิยม เผ่าพันธุ์ และ

ศาสนาหนึ่งในหลักการสำคัญของการอยู่ร่วมกันโดยสันติคือ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เนื่องจากความนิยมในเชื้อชาติ, การคิดว่าตนดีกว่าโดยดูถูกเหยียดหยามชนชาติและศาสนาอื่น คือสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาความริ้วฉานมากมาย สำหรับสังคมมนุษย์ สงครามโลกครั้งแรกและครั้งที่สองคือตัวอย่างสำคัญสำหรับปัญหาดังกล่าว

1.5 การให้เกียรติมวลมนุษยชาติทั้งหลายของศาสนาอิสลาม

อัลลอฮ์ทรงยกย่องและให้เกียรติมวลมนุษยชาติทั้งหลายทุกเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ศาสนา ไม่ว่าจะเป็นคนผิวดำ หรือผิวขาว ชาติพันธุ์อาหรับ หรือไม่ใช่อาหรับ มุสลิม หรือไม่ใช่มุสลิม และทรงยกสถานของมนุษยชาติทั้งหลาย เหนือสรรพสิ่งอื่นใด² พระองค์อัลลอฮ์ทรงตรัสว่า

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ
وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ
مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾

ความว่า “และโดยแน่นอน เราได้ให้เกียรติแก่ลูกหลานของอาดัม และเราได้บรรพทุกพวกเขาทั้งทางบกและทางทะเล และได้ให้ปัจจัยยังชีพที่ดีทั้งหลายแก่พวกเขา และเราได้ให้พวกเขาดีเด่นอย่างมีเกียรติเหนือกว่าผู้ที่เราได้ให้บังเกิดมาเป็นส่วนใหญ่” (ซูเราะฮ์อัลอิสรออ์ อายะฮ์ที่ 70)

¹ Ahmad,nd.:(5/411)

² Salih Husin al- 'Ayid,2005.:(26)

ไม่เพียงเท่านั้นอัลลอฮ์ยังทรงบัญญัติให้เหล่ามะลาอิกะฮ์ของพระองค์ทำความเคารพแก่บิดาแห่งมนุษยชาติ เพื่อเป็นการยกย่องและยอมรับถึงสถานะอันประเสริฐของมนุษย์ พระองค์ทรงตรัสว่า

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى ﴿١١٦﴾

ความว่า “และเมื่อเรากล่าวแก่บรรดามะลาอิกะฮ์ว่า “จงสุญูดคารวะแก่อาดัม” และพวกเขาได้สุญูดนอกจากอิบลิส มันได้คือตึง”(ซูเราะฮ์ ฮุด อายะฮ์ที่ 116)

และส่วนหนึ่งของการป้องกันเกียรติของชนต่างศาสนิกคือสิทธิที่พวกเขาพึงได้รับการให้การให้เกียรติต่อความรู้สึกของพวกเขา และการพูดจาตอบโต้พวกเขาด้วยคำพูดที่สุภาพ ดังที่อัลลอฮ์ทรงตรัสว่า

وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ ۖ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُمُ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾

ความว่า “และพวกเจ้าอย่าโต้เถียงกับพวกอะฮ์ลุลกีตาบเว้นแต่ด้วยวิธีที่ดีกว่า นอกจากบรรดาผู้อธรรมในหมู่พวกเขา และพวกเจ้าจงกล่าวว่า เราศรัทธาในสิ่งที่ถูกประทานแก่เราและสิ่งที่ได้ถูกประทานแก่พวกเจ้า และพระเจ้าของเราและพระเจ้าของพวกเขาเป็นเอกะ และเราเป็นผู้มอบน้อมต่อพระองค์” (ซูเราะฮ์อัลอันกาบูต อายะฮ์ที่ 46)

ท่านเราะซูลยังได้ห้ามการกล่าวหาต่อชาวคัมภีร์ว่าพวกเขาโกหก ดังเช่นหะดีษที่กล่าวว่า

لَا تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلَا تُكْذِبُوهُمْ ۖ وَقُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ

رواه البخاري: 7362

ความว่า “พวกเจ้าจงอย่าปักใจเชื่อชาวคัมภีร์ และจงอย่ากล่าวหาว่าพวกเขาโกหก แต่พวกเจ้าจงกล่าวว่า พวกเราศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และต่อสิ่งที่ถูกประทานแก่พวกเรา และสิ่งที่ถูกประทานแก่พวกเจ้า” (บันทึกโดยอัลบุคอรีย: 7362)

ดังนั้นคุณภาพของอิสลามด้านการรักษาเกียรติความเป็นมนุษย์จึงถือเป็นอีกบทบัญญัติหนึ่งที่สำคัญต่อวิถีชีวิตของมุสลิมเป็นอย่างยิ่งในการดำรงอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม และอิสลามยังได้ให้ความสำคัญด้านการรักษาเกียรติความเป็นมนุษย์แก่มวลมนุษย์ทุกคนอย่างเสมอภาคกัน ซึ่งเป็นเจตจำนงของอิสลามที่ต้องการจะรักษาเกียรติความเป็นมนุษย์ดังจะเห็นได้ในบทบัญญัติต่าง ๆ ของอิสลามล้วนแล้วแต่ได้แสดงให้เห็นซึ่งเจตจำนงดังกล่าว

สรุป

คุณภาพของอิสลามด้านความเชื่อและความคิดในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม คืออิสลามยอมรับความหลากหลายทางความเชื่ออิสลามจึงได้คำนึงถึงความแตกต่างนั้นดังต่อไปนี้

1. ความหลากหลายนั้นเป็นสิ่งจำเป็นต้องเกิดขึ้นในสังคมโดยเฉพาะสังคมมนุษย์และถือว่าเป็นกฎสภาพการณ์ที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดไว้

2. อิสลามให้ความสำคัญของเสรีภาพในการนับถือศาสนาโดยไม่มีการบังคับให้รับศาสนาอิสลาม

3. อิสลามตระหนักถึงความสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามต่อมนุษยชาติ และความสำคัญต่อการให้เกียรติ และศักดิ์ศรีต่อมนุษยชาติ

4. อิสลามยังคำนึงถึงความยุติธรรมและความเสมอภาคต่อกลุ่มชนต่างศาสนิก

ดังนั้นหากว่าสังคมใดนำหลักของอิสลามดังกล่าวมาใช้ในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมแน่นอนจะต้องว่าเกิดความสันติในสังคม แต่หากมิได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมย่อมเป็นการทำลายอิสลามและประชาชน สังคมจะเต็มไปด้วยการต่อสู้แย่งชิงซึ่งจะนำมาซึ่งความแตกแยกและความเป็นศัตรู และที่ร้ายที่สุดคือการเสียประโยชน์ของสัปบุรุษในสังคมที่มีความขัดแย้ง และขาดดุลยภาพซึ่งการมีดุลยภาพระหว่างผู้นำกับประชาชนทำให้เกิดสันติภาพในสังคมโดยภาพรวม

บรรณานุกรม

- Abu Muhammad bin Abi Bakr al-Qurtubi. (1964). *al-Jami 'liAhkam al-Qur'an*. al-Qahirah: Dar al-Kutub al-Misryyah
- Ahmad,(n.d.). *Musnad*,al-Qahirah: MuasasahQurtubah
- Al-Bukhari. (1400H). *al-Jami ' al-Sahih*. Al-Qahirah: al-Maktabah al-Salafiyyah.
- Al-Jawhari. (1990). *al-Sihah'*.Beyrut: Dar al- 'Ilmi li al-Malayiin.
- Al-Mawardi, (1989). *al-Ahkam al-Sultaniyyahwa al-Wilayatal-Diniyyah*, al-Kuwait: Dar IbnQutaibah.
- Al-Tabari, (1988). *Tarikh al-Tabari*, Beyrut:Dar al-Fikri
- Ibn Manzur.(nd).*lisan al- 'Arab*. Beyrut.
- Ibn kasir. (2002).*Tafsir al-Qur 'an al- 'Azim*.Dar Tayyibah.
- Ibn Sa'ad.(1968). *Tabaqatal-Kubra*, Beyrut: Dar Sadir
- Muhammad bin Salih al-Uthaymin. (2013). *al- 'Itidal fi Da 'wah*. (อัสรัน นิยมเดชา, ผู้แปล) ตรวจทานโดย : ชุฟอัม อุษมาน (ออนไลน์). <http://www.Islamhous.com>
- Muhammad Ibn Jarir al-Tabari. (n.d.) *Tafsir al-Tabari*.Dar al-Ma 'arif.
- Muhammad Musa al-Syarif. (2003). *Ma 'aliA 'la al-Tariq al-sahwah al-Tafaruqwa al-Ta 'ayush ma 'aghair al-Muslimin* .Juddah: Dar al-Andalus.
- Muhammad Rasyid Ridha. (1973). *Tafsir al-Manar*.Beyrut: Daral-Ma 'arif.
- Munqidh al-Saqar. (1427H). *al-Ta 'ayush ma 'a ghair al-Muslimin fi al-Mujtama ' al-Muslim*. Makkah.
- Muslim. (1374H). *SahihMuslim*. Dar Ihya' al-Kutub al- 'Arabiyyah.
- SalihHusin al- 'Ayid. (2005). *Huquq ghair al-Muslimin fi bilad al-Islam*. แปลโดย (อุษมาน อิดริส, ผู้แปล) อติสัน ปรีส กรุงเทพฯ วิทยาลัยอิสลามยะลา. ปีตตานี
- Taha Jabir al- 'Iwani. (2006). *Isykaliyyahwa al-Murtaddin min sadr al-Islam ila al-Yawm*. al-Qahirah. Maktabah al-Syuruq al-Dawliyyah.
- Wahbah al-Ruhayli. (n.d.). *Al-WasatiyyahMatlabanSyar 'an wahadhariyan*.
- Yusuf al-Qaradhwai. (1999). *Al-Khasais al-Amah li al-Islam*. Muasasah al-Risalah.